

Centar za liberterske studije
Elektronska biblioteka

autor: Miroslav Krleža
naslov: Amsterdamske varijacije
prvo izdanje: časopis *Danas*, 1934.

Copyright 2006 Centar za liberterske studije, Beograd

Umnožavanje, distribucija i/ili modifikacija ovog dokumenta je dozvoljena pod uslovima GNU Free Documentation License, verzija 1.2 ili nekom novijom verzijom objavljenom od strane *Fondacije za slobodni softver (Free Software Foundation)*.

Kopija licence se može naći na <http://inicijativa.org/copyleft> ili na <http://www.gnu.org/licenses/fdl.html>

Centar za liberberske studije Elektronska biblioteka

autor: Miroslav Krleža

naslov: Amsterdamske varijacije prvo izdanje: časopis Danas, 1934.

Copyright 2006 Centar za liberberske studije, Beograd Umnožavanje, distribucija i/ili modifikacija ovog dokumenta je dozvoljena pod uslovima GNU Free Documentation License, verzija 1.2 ili nekom novijom verzijom objavljenom od strane Fondacije za slobodni softver (Free Software Foundation).

Kopija licence se može naći na <http://inicijativa.org/copyleft> ili na <http://www.gnu.org/licenses/fdl.html>

i

Amsterdamske varijacije

Miroslav Krleža

Živimo u doba prepotopnih morskih zmija. Kod Loch Neesa u Škotskoj, fotografirali su tajanstvenu morsku neman i priredili nekoliko posebnih izdanja s tom diluvijalnom senzacijom, te nije pretjerano ako se kaže, da nas biju talasi biblijskog potopa, za koji je već Luj Petnaesti govorio da dolazi poslije njega.

Kao na

davolskim slikama po starim kalendarima, ratne se furije javljaju u no-vinama i dok legendarna golubica s maslinovom grančicom grdnu muku muči na koju da se puščanu cijev spusti i na kojem dreadnoughtu da se ugniježdi, pastiri i znatiželjna djeca još uvijek ginu od slijepih granata što ih je po evropskim livadama posijao prošli me

dunarodni rat, stari krvnik. Čovjek je izumio Radio i danas eterom prenosi posljednje rezultate neobično napete trke bourgogneskkih puževa (escargota), koji se numerisani utrkuju na Eiffelovom tornju, kao joc-keyi. Ljudi se danas klade preko radia na puževe, iz daljine za koje je Vasco de Gama trebao po dvije godine, i učenjak koji traži prehistorijske iskopine na Tanganjika jezeru, može danas mirne duše da prati pomoću svog radioaparata kretanje svog escargota”, osu

denog uostalom na neugodnu smrt: da kao po-

”

bjednik bude ispečen na maslu. Učenjak na Tanganjiki uspavljuje se glazbom s Eiffelova tornja, sretan što je otkrio nove tragove

pračovjeka na Tanganjiki.

Stariji brat našeg krapinskog praoca bio je po tim najnovijim Tanganjika otkri-

ćima već pre pola milijuna godina dvonožac s neobično inteligentno razvijenim čeonim kostima, umjetnički nadaren, lovac i mislilac, homo sapiens. Pod to-povima žive praunuci toga Tanganjika-genija, u sjeni topova i oko njih, paleći svijećice na božićnom drvcu. Idila. I mandril bi već bio porumenio na izvjesnom nepristojnom dijelu svog tijela nad tako zavidnim stepenom inteligencije svojih blijedih potomaka, a mi pišemo debele knjige o progresu i o tome kako brzo na-predujemo. Knjige se pišu o veličanstvenoj brzini tog našeg napretka, knjige su postale roba kao kravate ili kaloše, i sve što se danas po Evropi o knjigama piše samo je plaćen oglas; dok su slike postale dosadne kao domino po provincijalnim krčmama, novine, politika i ratovi nisu drugo nego burzovni izveštaj pojedinih monetnih tečajeva.

Čovjek je danas postao stvarniji nego što je ikada bio u svojoj prošlosti, a pro-livši čitave slapove krvi podetinjio je potpuno, te se čitave noći igra sa sjenama na platnu. Pet stotina milijuna gledalaca obmanjuje se bioskopskom iluzijom tempa, luksusa, bogatstva i sretnog svršetka sviju ljubavnih pustolovina, što se svakodnevno odvijaju na platnu evropskih i prekookeanskih kinematografa, uspavljajući ljudske brige, da će se sve ipak dobro svršiti. Te lelujave crnobijele sjene u mračnim dvoranama bezbrojnih kazališta, to titranje svijetla na bje-lim platnima, to je danas ogromna nova laž, jača od sedme velevlasti koja se zove štampa, to je novi opijum masa i naroda, opasniji od religije, čija je snaga u nargilama crkvene nauke već prilično ishalapila. Trovanje svakog pa i naj-nevinijeg ličnog ukusa, krivotvorenje čovjeku, više-manje priro-

denog smisla za

lijepo", proračunato ubijanje i rafinirano prljanje najintimnijih ljudskih uzbu-

"

—

denja i svake iskrene emocionalnosti, svijesno skretanje u smjeru precjenjivanja laži, smicalica i obmana, veličanje najispraznijeg poslovnog i trgovačkog uspjeha, u jednu riječ: ta odvratna,

crnobijela, od celuloidnih sjena i električne svjetlosti satkana taylorizacija društvene laži, ta čarobna svjetiljka najnovije 1

ljudske samoobmane, ta laterna magica gospode Goldweina-Mayera i Fucha, danas, u ovoj tmuni oko nas svijetli kao jedini svjetionik od malajskih ostrva do Transwaala i od Koprivnice do Groenlanda. Ukus loše književnosti, sramotna, slaba, i nakazna krivotvorina ljepote, kakva se je u drugoj polovini devetnaes-tog stoljeća širila po svijetu kao slaba smjesa pseudoromantike i kriminala, bila je prava Danteovska kontemplacija spram ove gluposti što danas samodopadno urla i laje na sve megafone svijeta, kao nosorog. Kič, ta smiješna zamenica stvarnosti, taj trgovački arrangement života, koji tragedije pretvara u rasvijetljene velegradske izloge s lutkama, koje se miču i govore glupe viceve, kič, koji smrto-nosne otrove prodaje u staniolu, a iz uverenja stvara smiješne manequine, taj strašan biblijski kič miče svojim zubatim čeljustima kao ihtyosaurus, javlja se u škotskim vodama oko Loch Neesa kao fotografija posebnih novinskih izdanja, bubnja po našim ulicama, govori po sudnicama i crkvenim govornicama, živi s nama, kreće nas, gura nas na nogometne utakmice, sili nas da igramo yo-yo, piše knjige kao Fulop Muller ili Emil Ludwig, ukratko: pretvara nas u svoje medije i radi s nama u slijepoj hipnozi sve što mu donosi profit i procen-te. Živimo u vrijeme olimpijskog kulta tjelesne snage; po amfiteatrima i športskim stadionima uzdignut je ideal grčke tjelesnosti do zastave, pa je i rimska crkva organizovala svoje športske družine po svim stranama svijeta. Kršćanska ljubav spram bliž-

njeg propovijeda se danas nogometnom loptom i ne će proći mnogo vremena, a mi ćemo prisustvovati nogometnoj utakmici izme-

du reprezentacije Vatikana i kakve budhističke footbalske momčadi u ime tibetanskoga Dalaj Lame. Danas kada je sve postavljeno na glavu, tko može razlikovati ucjenjivače, bandite, društvene smećare od moralista koji propovijedaju da je problem poboljšanja društvenih i me-

duljudskih odnosa psihometafizičkog podrijetla”. Lažljivci, pa-

”

pige i dosadni propovjednici po sveučilišnim katedrama i crkvenim govornicama lažu danas u ime vječnih ideala ljepote i dobrote”, i u tom barbarskom nadviki-

”

vanju i bubnjanju prolaze dani u vašarskoj galami kao na pravom sajmu. Snaći se u ovoj menažeriji naših dana prilično je teško i od Černjiševskoga do danas pitaju se evropski pojedinci što da se radi”, a da zapravo to još nitko nije znao ”

da nam pokaže, pa koje čudo da se ta tajna nije objasnila ni amsterdamskoj internacionali.

Sastala se u Parizu visoka gospoda na vijećanje, skandinavski i nordijski ministri, gradonačelnici bogatih gradova brabantских i holandeskih, lordovi britanskog admiralteta i engleski državni tajnici i podtajnici, francuski političari i industrijalni saradnici Sir Basil Saharova, viteza engleske podvezice, madridski i barcelonski šefovi policije, berlinski diktatori i stvaraoци weimarskoga ustava, u jednu riječ: magnati, karijeriste i dostojanstvenici druge, amsterdamske internacionale, i pretresavši kod zelenog stola” današnju me-

dunarodnu situaciju

”

nisu, naravna stvar, došli ni do kakvog konkretnog zaključka. Da ta nesretna internacionala ne može nikako da proradi poslije svog posljednjeg stečaja izme-

du

četnaeste i osamnaeste, to ne iznena-

duje: dućan je upropastio svoj kredit i ne može da se oslobodi konačne rasprodaje. Jedan od najprirodnijih i naj-jednostavnijih razloga, koji na prvi pogled predstavlja najtajnovitiju tajnu tog me-

dunarodnog neuspjeha, nije zapravo nikakav misterij. Pod tim ogromnim, sa-modopadnim i često preuzetnim programatskim frazama skriva se jedna mala, sasvim bijedna i gola ljudska istina: krov nad glavom i puna crijeva pojedinih subjekata koji taj marksistički kardinalski kolegij predstavljaju.

2

Stvar se pokrenula zbog sitnih (svakodnevnih na oko) životnih potreba: zbog poderanih perina i otkucavanja nikljastih budilica po smrdljivim sobama, zbog mokrih dječjih pelena, zubobolje, vrbanca, skerleta, sapuna i ugljena, u jednu riječ: životnog standarda onih sivih i bezbrojnih lica, koja u životu ne posjeduju ništa osim svog vlastitog tijela. Ti ogromni slojevi ljudskih tijela, kuhani po talionicama i bacani s novogradnja, te ljudske ruke koje su prokopale Sim-plon i Panamu, napisale su sebi svoju vlastitu Magnu Chartu najminimalnijih zahtjeva, za svoju toplu juhu i za svoje obojke, za svoju jedinu nadu i utjehu: šljivovicu i rum, i to me

dunarodno gibanje radne snage, kakvo vidimo da se odvija pred našim očima čas dramatski, a čas filistarski bijedno, zapelo je danas (prividno) u bezizlaznoj slijepoj ulici posljednjeg pariskog kongresa. Kolegij marksističkih, pariskih kardinala i biskupa na tom žalosnom koncilu zatajilo je u svakom pogledu.

U krvi je gladna čovjeka da zbog žene i djece, zbog palačinka ili pečenog pileta i pokrpanih cipela, ili bilo kakvog malograđanskog zanimanja” proda

” svoje takozvano bolje (u ovom slučaju: proletersko) uverenje, a pogotovo je to iskušenje veliko, kada se prividno male i neznatne usluge nagrađuju nesravnjivo

većim, grandseigneurskim priznanjima, činovima i udobnostima, kao što se to događa

da s marksističkim biskupima i dušebrižnicima na civiliziranom zapadu.

Kada takav neznatan nordijski ili zapadnjački sindikalni činovnik postaje vlas-todržcem, kada se na političkoj liniji kao predstavnik svog sindikata kreće kao lutka u zatvorenoj, zagrijanoj, pojastučenoj kutiji limousine, on (pod uplivom svoga” pogleda na svijet, to jest svoje lične” iluzije o kiču i o happy endu) ”

pretpostavlja gospodski i preuzvišeni standard sagova, pliševa, zavjesa, gobe-linsa, i livrirane posluge pred tapetiranim vratima, svom prijašnjem standardu, kada je kao sušičav sindikalni knjigovo-

da (prije tog happy enda) svrdlao glave bližnjima nekim političkim šemama, u koje sam (po svoj prilici) nikada nije intimno vjerovao. Iz takvih skupocjenih carrosserija sve se stvari promatraju letimično, sa šezdeset kilometričnom brzinom, pa i bijeda na pločnicima javlja se na prolazu kao mrlja, kao kakva ispružena prosjačka ruka na koju se brzo zabo-ravlja, a kad je riječ o političkom razilaženju s bijedom, lakše je, nema sumnje, rasti se sa svojom prošlošću u Pacardu nego pred zelenim suknom, iza koga sjede kratkovidni paragrafi. Na svim zapadnoevropskim političkim raskršćima pucaju šampanjski čepovi, a gostiti se na me-

dunarodnim gozbama lososovinom i šljukinim blatom udobnije je nego sjediti u kakvom koncentracionom logoru i prislušivati kako straže viču u tmuni. Piti iz kositrenog vrča pljesnivu vodu ili malagu nije isto, a

davo, kao slika vječnoljudskih dilema, nije se javljao samo biblijskim prorocima: on uznemiruje i marksističke nadbiskupe, pa i nije tako crn kao što se to pričiniilo Lutheru. Ima cilindar, sjedi u Pacardu, vjeruje u Macha i Avenariusu, relativista je (prema tome sumnjičav u principu spram svake demagogije), a pod demagogijom razumjeva sve što ne spada pod pojam Pacarda, cilindra, portefeuilla i happy enda.

Živimo pod prokletim i teškim teretom starinskih šema, otrcanih predodžbi, krivotvorenih slika o stvarnosti, i teško je probiti se kroz te mračne prostore što ih zamišljamo u patetičnom grimizu vjekova, oklopa, tradicije, odgoja i dresure, do neposredne i jasne istine, da bi čovjek zapravo trebao biti čovjeku čovjek, a ne poslodavac i da je ljudsko izravnanje tog nedostojnog odnosa prvi preduvjet svakog daljnjeg ljudskog razvoja i napretka. Kao stari fijakerski konj, koji striže ušima kada se javljaju zvuci davno već zaboravljenih konjičkih trublja i signala, čitava intelektualna ljevica evropska striže ušima pred patosom stoljeća, što ih 3

zapadni narodi (ne zna se zapravo zašto) zovu slavnima. Svi smo mi od naše najranije mladosti gledali Korzikanca na bijelom konju, pa

je posve prirodno i u stilu vremena, da ovakav marksistički Netko” zaboravi da je urednik Avantia ”

i da mu postane jedinim snom, da na bijeloj kobili prima trijumfalan mimohod pobjednosnih četa. Koliko je evropskih marksista zaboravilo (tako) na višak vrijednosti i na kamatne stope superprofita, zamjenivši svoje prvosvibanjske parole s frazama iz pučkoškolskih čitanaka (gdje se sveta Genoveva i Danton veličaju podjednako, a o Vilimu Drugom govori se kao o polubogu), i pojednostavnivši svoje političke sindikalne funkcije do udobne vožnje u zatvorenom automobilu, stiglo do fatalnog protuslovlja sa samim sobom, te se danas vrte na istome mjestu i grizu za rep svojih vlastitih doktrina kao bijesni psi.

Sve životne mjere i jedina ljudska mjerila životnih vrijednosti mogu se svesti na emocije, na uzbu

denja; na plemenita, potresna, silna, zanosna ili potištena uzbu denja, a ti se nemiri odražavaju u politici političkom djelatnošću i djelo-tvornošću, koje se ra

daju kao i umjetnine: iz inspiracije to jest iz zanosa, kakav se ra da u čovjeku nad spoznajom onih dubokih pravila, po kojima priroda stvara svoje jasne i pozitivne harmonije.

Mi živimo kao životinjska vrsta izme du savršeno zbrkanih, slijepih i spram čovjeka potpuno indiferentnih vječnosti. Trenutak našeg dvonožnog uspona znači beskrajne vrste životnja, riba, sisavaca, kralježnjaka i vodozemaca pred nama i u tim ogromnim količinama jetara, krvi, mesa, škriga i mozgov, tjelesno ni-

žih stanja, izme du te tajanstvene gra de atomske i poplave zvijezda, u toku tog našeg dvonožnog kretanja u maglama, genije je, kao što ga je Darwin odredio: puki slučaj. A politički genije mnogo je rje

di slučaj od umjetničkog, jer vidimo u kulturnoj historiji čitave nizove civilizacija s vanrednim umjetničkim sposobnos-tima, bez ikakve političke nadarenosti u plemenitom ljudskom smislu, da bližnji treba da ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe, pa kad je već logično da ljubi bližnjeg, još bi bilo logičnije da ljubi daljeg i najdaljeg, da ljubi čitavu svoju vrstu, dakle sebe.

Biti učen kao socijalista, obrazovan kao marksista ili materijalista dijalektik još uvijek ne znači istodobno biti nadaren kao političar i imati političkog dara i vidovitosti. Jer politički instinkti su isto tako stvar živaca kao sva životinjska čula, a stepen emotivne snage razlikuje se po raznolikosti živčane gra-

de. Stru—
janje, talasanje, micanje, kretanje, prolaženje i vrtenje političke stvarnosti kroz naš mozak i naše živčane centre, to je tema političkih dijagnoza isto tako kao i umjetničkih odražavanja. Dok nauka sprema i bilježi iskustvo, umjetnost ga osvjetljuje i kondenzira, a politika bi trebala da iskustvo pretvara u djelo, da ostvaruje ljudske uspone i da oplemenjuje ljudsku stvarnost.

U marksističkoj politici (kao i po svim područjima ljudske djelatnosti), javlja se masa mjesečara, epileptika sanjara, lu—
daka, živčano bolesnih, nastrano bolećivih, bolesnika, provalnika, sladostrasnika, pijanica, ubojica, krijumčara, varalica, zvijeri, sladokusaca, sibarita, i priživaljščika svake vrsti, pa je tako i zapadnoevropska marksistička galerija (uz svoje pozitivne likove) jedna obična ljudska pojava, sa svim psihičkim nedostacima jednog stanja koje je materijalno uvjetovano još uvek vrlo primitivnim i početnim stanjem ekonomskih fakata oko nas i pod nama. Mi smo tako duboko zagrezli u samoobmane, mi smo tako krivo dresirani da nam pretvorljive i odvratne laži naših šema uzrokuju kucanje žila, nalive i kolanje krvi u mozgu, drhtanje srca, znojenje dlanova, i nema čovjeka koji se nije poklonio u životu lažnim spomenicima ili zaplakao nad rodoljubivim strofama uz pratnju limene glazbe i bubnja. U stanju, gdje su nam najveće 4

životne laži i najnakaznije krivotvorene istine prikazivane kao potresne, pleme-nite, zanosne i tragično uzvišene katarze naše polubožanske ljudske egzistencije, iz takvog stanja teško je uspeti se do vlastitog uverenja, jer su takvi poleti lično smioni i opasni (Voltaire, Bakunjin, Marx, Nietzsche). Da bi se čovjek subjek-tivno otkinuo od tih laži, on treba da se odluči na neizvjesnost smrtonosnog skoka, a zato treba imati krila galeba burevjesnika, snagu sibirskog vuka, snagu divlje neukrotive zvjerke, a ne sklonosti dvopapkarske i pripitomljenu dobroćud-nost zapadnoevropskih

preživaca, što čitave dane melju po svojim jednjacima prežvakane tu

de laži. Da se zamisli nezamislivo, da se izigraju karte koje mogu da znače i izgublenu igru, da se skoči nepreskočivo i da se otkine sve ono što je sraslo s našim mesom i s našim tijelom, te nas boli kada kidamo, zato treba imati smionosti i dara, zato treba biti sposoban. A ova preuzvišena gospoda marksistički kardinali i nadbiskupi pariskog kongresa nisu nikada, od početka ni jedamput pokazala nikakvih, a najmanje vučjih sposobnosti. Ti odlikaši marksizma, koji su sve te dosadne pjesmice deklamirali na pamet, gospoda doktori i učenjaci te savremene neomarksističke dogmatike, koji su u svojim togama i talirima glasno krivotvorili jasna slova logike kao biblijski farizeji, kancelisti i knjigovo

de tog dvostrukog marksističkog knjigovodstva, koji su sveukupnu pro-blematiku naših dana pojednostavili do statističkog podatka, ti veleučeni mu-draci zapadnog i centralnoevropskog marksizma pokazali su danas u Parizu da pojma nemaju što da se radi?"

”

Napisali su biblioteke knjiga, samo da dokažu kako je pojam lične uloge”

”

u marksističkom zbivanju malograđanska predrasuda, i sad su se ulovili u mišolovci svoje vlastite pameti. Da bi skinuli sa sebe svaku ličnu odgovornost individualnog djelovanja, ti su filistri stvorili mehaniziranu sliku neizbježne nu-

žde i postavili preda se svetoostajstvenu dogmu da se u kapitalizmu sve događ

da

”

samo od sebe” i da će taj privredni sistem sam sebe likvidirati kada za njegovu

samouništenje dođe određeno

vrijeme”. S tom sofističkom smicalicom i teorijom o slomu i o osiromašenju” dočekali su zapadnoevropski marksisti socijalizam ”

”

pruskih kraljeva po modelu Fridriha Velikoga", kao što ga je taj neomarksistički perpetuum mobile prividno zaustavljen, kada se okreće kao prepukli vijak na skazaljci od marksističkih predvi-

danja u obrnutom smjeru, danas, kada su svi zapadnoevropski marksistički seizmografi pokušavali iz svojih vlastitih osovina, danas se gospoda u Parizu razrogačenih očiju čude, kako to da još nismo doputovali u Kozmopolis.

Savremena politika nije nego prenošenje napetosti s jednog (političkog) tijela materije na drugi, a talenat današnjeg političara iznalazi i otkriva mogućnost kratkih spojeva tih tjelesnih strujanja na mjestima najslabijih izolacija, dok neomarksistički ideolozi zapadnoevropskih socijalizama već četiri decenije ne rade drugo nego obnavljaju te otrcane izolacije čas knjigama, a čas mitraljezom.

Jedno je izvan sumnje: evropska me-

dunarodna koncepcija, da se iz Evrope izgradi kozmopolitska zajednica na bazi ravnopravne radne snage, doživjela je za posljednja dva decenija niz katastrofalnih poraza. Od Četrnaeste do Bresta Litavskog, od Bresta Litavskog do raspada centralnoevropskih carstava i pobjede nacionalizma od Rige do Danziga i Carigrada, od propasti proleteskih vlasti u Budimu i Munchenu do poljskog Čuda na Visli" i varšavskog mira, od "

trijumfnog pohoda crnih košulja na Rim do potpune pobjede kukastog krsta u Berlinu, od fašističkog Helsingforsa do ponovne izborne afirmacije svetog Loyole Ignacija i Svete Terezije na posljednjim španjolskim izborima, kod svih tih katastrofa sudjelovali su i ovakvi amsterdamski marksisti kao sumišljenici, često 5

ideolozi i savjetnici pobjednika, a često kao aktivni pobjednici s revolverom u ruci.

Spavati kod štamparije kod devete krige kao mješina i ne razbijati sebi svoju skupocjenu glavu time da su ljudske istine iznakažene, preinačene, prekrojene i krivotvorene, biti kameleon raznih zapletnih stanja u sitnim sindikalnim za-

de—

vicama i intrigama, zavaliti se u lokalno blato svoje vlastite sredine i tamo sitno hrkati, svakako je jednostavnije nego loptati se političkim nepoznanicama. Od takvog pasivnog, činovničkog sindikalnog preživljanja pa do toga da čovjek mitraljezom puca po

marksistima, kao izrodima ljudskog roda, samo je jedna vrlo neznatna, trepetljiva Scheidemann-Noskeova nijansa. A pošto je čovjek (kao svaka druga životinja) sklon da se kreće po crti najmanjeg otpora, i ta ljudska, upravo posve ljudska, da, dosita najljudskija tvorevina na prijelazu izme-

du dva

stoljeća, ta malogra-

danska internacionala marksističkih biskupa i prelata pri-lagodila se prilikama, išla je za doga-

dajima kao slijepa kokoš, i danas se našla na bezizlaznom putu, u tmuni i bez putokaza. Ti najtipičniji zapadnoevropski malogra-

dani, gradonačelnici i državni tajnici, ta visoka gospoda dostojanstvenici koji su u svojim premijerskim i diplomatskim putnicama imali polijepljene i markice svojih provincijalnih parijskih organizacija, danas još uvijek ponavljaju svespasavajuću dogmu o višku vrijednosti i akumulaciji kapitala, ponovo uvje-reni da će na orahovoj ljusci svoje jadne pameti prebroditi sve elemente gada i strasti naše stvarnosti. Te šuplje tikve prorešetanih programa nisu u stanju da održe na površini ni jedno političko truplo, i danas kada opet tone la-

da, kada se

opet čuje dramatski zvižduk vjetra, kada Ženeva javlja: neka se spasi tko zna i umije, ta gospoda pariski brodolomnici stoje bez la-

de, bez pojasa za spasavanje, bez ikakve konkretne nade u oluji što orkanski gudi u pozadini kao biblijski potop. Gospoda profesori, kojima razmaci od dva-tri stoljeća u tišini njihovih soba izgledaju neznatni kao razmak izme-

du jednog i drugog štampanog retka na kongresnom referatu, gospoda uvodničari koji smatraju marksističke uvodnike jedinom svrhom tog sektaškog kretanja, gospoda mediokriteti, koji su postavili idealom čitave internacionale ogromno, slijepo, griješno potcenjivanje subjekata i ulogu slobodne ličnosti, ta gospoda danas u Parizu stoje bespomoćni i kada čovjeka ne bi nešto u grlu stezalo, trebalo bi da se nasmije nad tim pariskim brodolomom.

Živimo u svjetu preživjelih sredovječnih šema, treba da gazimo preko mrtvih predrasuda, pojmova i vjekova, a u Parizu neki sitničari s apotekarskom krat-kovidošću mjere i pregledaju mokraćne kiseline

pojedinih revolucija, klimajući glavom nad tjelesnim stanjem tih krvavih organizama, koji su se raskrvarili samo zato jer nitko od tih marksističkih zvijezdonosaca nije napisao kako se to udobno putuje na kontinente, o kojima do nedavno nitko živ nije imao pojma. Žalosno je promatrati tu gospodu Cunctatore kako se u jeku najgorčnije bitke nadmu-druju smicalicama, kako jedni drugima pod kožu uštrcavaju svoje žučne kiseline i mravlje otrove svojih dosjetaka, kako jedni drugima podmeću noge u sitnim ličnim trvenjima, a bitka traje i jedna bitka za drugom gubi se u nepovrat.

Ovo što se danas u Parizu događ

da to je glasna sinagoga, a sutra će to biti plač nad razvalinama. Jučer su još ta gospoda imali u svojim rukama čitave državne strojeve i oklopnjače i flote i topove, i otvorivši historijsku paljbu po svojim vlastitim zastavama, ti su marksistički kardinali poklekli pred admiralima i jungerima, predavši se na milost i nemilost. Danas viču i lome rukama po 6

svojim bogomoljama, danas se kaju i optužuju, laju i nadvikuju, a sutra će opet pucati po sebi i ostati ležati na tračnicama nepomično kao pregažene krpe.

(Tekst je preuzet iz časopisa Danas" štampanog 1. februara 1934.

”

godine)

7

Centar za liberterske studije

(CLS)

Centar za liberterske studije je ustanova istraživačko-dokumentacionog karaktera koja se, u duhu liberterskog pokreta i tradicije, bavi istraživanjem socijalnih pokreta i projekata utemeljenih na slobodi, ljudskom dostojanstvu i jednakosti.

Centar se posebno bavi istraživanjem liberterskih pokreta i ideja na području bivše Jugoslavije i susednih zemalja Balkanskog poluostrva. Centar je otvorena zajednica istraživača, pomagača i korisnika, a njegov rad organizuje skupština Centra (čiju jednu trećinu članova, tokom četvorogodišnjeg mandata, čine zainteresovani/e za rad Centra, dok ostatak čine delegati/kinje Sindikalne konfederacije Anarho-sindikalistička inicijativa") i programski Saveti (imenovani "

od strane skupštine Centra sa zadatkom koordiniranja stručnih i administrativnih poslova). Centar se finansira redovnim, godišnjim, donacijama Sindikalne konfederacije Anarho-sindikalistička inicijativa", priložima i poklonima svojih "

prijatelja i prijateljica, kao i prihodima od izdavačke delatnosti.

Centar je laboratorija slobode, razvijanja znanja i kreativnosti, ljudskih potencijala ličnosti i zajednice. Uzajamna saradnja i pomoć, solidarnost, lični primer i odgovornost, tolerancija i dijalog kao put ka istini, vrednostima slobode i razuma, jesu merila ove ljudske i intelektualne zajednice.

Sloboda, istina i čovečnost su pravi zavičaj svake nemirne savesti i pokretači delatnog pojedinca koji želi da menja uslove pod kojima živi i da prihvati odgovornost za te promene. Svaki nacionalni, etnički, ideološki, politički, verski i drugi fanatizam i svi oblici represije i diskriminacije zasnovani na njemu, kao i ostali vidovi autoritarnosti strani su programu Centra. Kritičko traganje za istinom i slobodom u ljudskoj zajednici osnovno je načelo metoda rada Centra.

Sedište Centra je u Beogradu.

Centar sarađuje

sa svim srodnim istraživačkim ustanovama, udruženjima građana

dana i pokretima.

Rezultate svojih istraživanja Centar objavljuje u povremenim publikacijama i na javnim skupovima. Program rada, na predlog programskih Saveta, utvr

duje

skupština Centra.

Adresa: CLS, Poštanski pregradak 6, 11077 Beograd Kontakt telefon: 063/837-2458

Email: cls@inicijativa.org

Web: <http://inicijativa.org/>

Distribucija: Tel: 063/712-6662, Email: distro@inicijativa.org

